

Muziejus Molėtų bažnyčios bokšte - kultūros objektas

Pirmoji bažnyčia Molėtuose buvo pastatyta XV a. antroje pusėje. Dabar yra ketvirtoji. Ji pradėta eksploatuoti 1907 m. Molėtai kelis kartus degė. Bet bažnyčios nudegdavo tik stogas, kuris buvo šiaudinis, medinis. O storo mūro sienos likdavo. 1944 m. Antrojo pasaulinio karo metu susprogdino aukštus bažnyčios bokštus. Bažnyčia be jų buvo daugiau kaip 30 metų. Sovietinė valdžia neleido jų atstatyti.

1977 m. pagal inžinieriaus, kunigo monsinjoro Juozo Dabrovolsko, kuris tuomet dirbo Inturkėje, projektą pavyko atstatyti bombos sudaužytus bokštus. Viename iš jų kabo varpai, o antrasis tuščias.

Jame Molėtų parapijos šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčios klebono dekanas monsinjoras Kęstučio Kazlauskas ir Molėtų krašto muziejininkų pastangomis atidarytas sakralinis muziejus. Į bokštą sumontuoti nauji, dailūs laiptai. Surinkti seni, bažnyčioje naudoti daiktai, dokumentai, dirbusių kunigų ir ki-

tos nuotraukos.

Prieš atidarant muziejų klebonas Kęstutis Kazlauskas ir Vikaras Mindaugas Grenda aukojo šv. Mišias. Po jų istorikas, Vilniaus universiteto mokslininkas Rimvydas Laužikas apžvelgė Molėtų parapijos istoriją. Apie muziejaus atidarymo reikšmę kalbėjo Molėtų rajono meras Stasys Žvinys, Molėtų krašto muziejaus direktorė Viktorija

Kazlienė.

Monsinjoras Kęstutis Kazlauskas pakvietė visus apžiūrėti bokšte esančius eksponatus. Stačiais laiptais žmonių grupelės kilo į viršų, kur gražiai išdėlioti įvairūs bažnytiniai reikmenys: krapylai, varpeliai, beretai (kepurės), stulos, kryžiai, komunistinės monetos ir t.t. Yra išlikęs labai senas baldakimas, kurį nešdavo ne 4 vyrai, kaip kad neša

Muziejų atidaro (iš kairės) kun. Kęstutis Kazlauskas, meras Stasys Žvinys, istorikas Rimvydas Laužikas ir direktorė Viktorija Kazlienė.

Sakraliniai eksponatai.

Senasis baldakimas.

dabar, o vienas. Retai kur galima pamatyti žvakių liejimo iš vaško prietaisą. Molėtų bažnyčioje jis išsilaikė. Muziejaus atidarymo proga etnografė Nijolė Aleinikovienė liejo žvakutes ir dova-

nojo muziejaus atidarymo dalyviams.

Daugelį sudomino „plotkelių“ (kalėdaičių) kepimo prietaisas. Juo rankiniu būdu prieš šv. Kalėdas buvo

(Nukelta į 5 psl.)

Valdas ADAMKUS

Paskutiniai kadencijos metai

(Atkelta iš „Utenio“ Nr. 20)

2009 metų birželio 22 diena, Tbilisis. Gruzijos sostinė Tbilisis vieną miesto centre esančių skverų nusprendė pavadinti Vilniaus vardu. Tai dėkingumo Lietuvai už nuolatinę paramą ženklas. Esu pakviestas išskilmes, bet einant paskutinėms kadencijos savaitėms ir susikaupus gausybei išpareigojimų, abejoju, ar turėsiu laiko tokiam vizitui. Vis dėlto, atsižvelgęs į Rusijos, kuri, nepaisydama išpareigojimų Vakarams, tebelaiiko savo karinius dalinius Abchazijoje ir Pietų Osetijoje, apgresyvią politiką šiame regione, nusprendžiau vykti į Tbilisį. Noriu ne tik padėkoti gruzinams už pagarbą Lietuvai, bet ir, tarptautinei bendruomenei neryžtingai trypčiojant vietoje ir pasyviai stebint Maskvos agresyvumą, pademonstruoti

solidarumą su Gruzija.

Atskridome į Tbilisį jau artėjant dešimtai valandai vakaro. Atvykęs į viešbutį sužinojau, kad į Vilnių skambino iš JAV Baltųjų rūmų ir pranešė, jog su manimi nori pasikalbėti prezidentas Barackas Obama. Mano patarėjams pranešus, kad išskridau į Gruziją, buvo pasakyta, jog su manimi bus mėginama susisiekti Tbilisyje rytoj 18 valandą vietos laiku. Daugiau jokios informacijos. Svarstėme, kokios priežastys verčia JAV prezidentą taip skubiai kalbėtis su manimi.

2009 metų birželio 23 diena, Tbilisis. Visos Tbilisio centro gatvės išpuoštos Lietuvos ir Gruzijos vėliavomis. Dienotvarkė labai intensyvi, o dar įdienes oras įkaito iki 40 laipsnių šilumos.

Svarbiausias susitikimas

– su prezidentu Michailu Saakašviliu. Kalbėjomės ne tik apie agresyvią Rusijos politiką. Mėginau Gruzijos vadovą įtikinti, kad jam reikia taikingiau sugyventi su opozicija, kuri į protesto mitingus sutraukia dešimtūkstantines minias. M. Saakašvilis šiuo klausimu buvo nesukalbamas. Iš dalies galiu jį suprasti, nes opozicijos akcijomis nuolat naudojasi ją remiantis Kremlius.

Vėliau susitikau su opozicijos lydere, buvusia Gruzijos parlamento pirmininke Nino Burdžanadze. Tai labai inteligentiška ponija. Tačiau ir ji kietai laikėsi nuomonės, kad su M. Saakašviliu neįmanoma kalbėtis, nes jis esą griaua Gruzijos demokratiją. Tiesa, pabendravus ji lyg ir sušvelnino savo poziciją, sakydama, kad, jei padėtų tokie tarpininkai kaip aš, gal dia-

logas su prezidentu ir būtų įmanomas.

Vakare ambasadorius Mečys Laurinkus labai gražioje vietovėje už miesto surengė priėmimą. Kelios minutės po 18 valandos restorane buvau sujungtas su prezidentu Baracku Obama. Iš pradžių pasikalbėjome apie mums abiem mielą Čikagą. Vėliau trumpai apibūdinau savo vizitą į Tbilisį išpūdžius ir apibendrinau, kad dabar vidaus padėtis Gruzijoje gana rami.

Tuomet prezidentas B. Obama paašškino, kodėl man skambina. Mat liepos 6-ąją vyksta į Maskvą, o ta diena, kaip jam žinoma, – mūsų nacionalinė šventė, todėl nori mus patikinti, kad JAV politika Rytų Europoje ir Baltijos regione ne kiek nesikeičia. Svarstėme, kaip būtų galima sustiprinti JAV vaidmenį įtvirtinant demokratiją iš komunistų valdžios išsilaisvinusiuose kraštuose. Pasakiau, kad labai praverstų, jei Rytų Europai būtų pasiūlyta kas nors panašaus į Marshallo

planą, pokario metais padėjusį Vakarų Europos šalims atsistoti ant kojų. B. Obama pareiškė, kad šią idėją pasiūlys panagrinėti savo užsienio politikos patarėjams.

2009 metų liepos 1 diena, Liublinas – Torūnė. Visa savaitė perkrauta susitikimų su Lietuvos pareigūnais, užsienio šalių ambasadoriais, o šiandien išvykau vienos dienos vizitą į Lenkiją, iškilmingai mininį ir Lietuvai nepaprastai svarbią datą – 440 – asias Liublino unijos metines. Ta proga Liublino katalikiškasis Jono Pauliaus II universitetas suteikė garbės daktaro vardus Lenkijos, Lietuvos, Latvijos, Estijos, Ukrainos prezidentams bei faktiniam buvusiam demokratiniam Baltarusijos vadovui, šios šalies Aukščiausiosios tarybos pirmininkui 1991-1994 metais Stanislovui Šuškevičiui.

Iškilmingose ekumeninėse pamaldose dalyvavo

(Nukelta į 5 psl.)

(Atkelta iš 4 psl.)

kepami kalėdajčiai. Zakristijonas Pranas Žala demonstravo, kaip šis darbas buvo atliekamas. Šalia yra paprasti prietaisai komunijai daryti. Iš „plotkelių“ kiekvienas galėjo išsispaušti apvalų rutuliuką, kuris šventinamas ir dalinamas šv. Mišių metu. Vienas prietaisas didesnės, kitas mažesnės formos.

Tačiau gausiai susirinkusieji į muziejaus atidarymą daugiausia žinių gavo iš pagrindinio ekskursijos vadovo monsinjoro Kęstučio Kazlauskio. Visko, kas yra sukaupta per daug metų Molėtų bažnyčioje, muzieju-

Ekskursiją po muziejų veda kun. Kęstutis Kazlauskas.

Muziejus Molėtų bažnyčios bokšte - kultūros objektas

je sutalpinti neįmanoma. Todėl dalis eksponatų išdėstyta parapijos namų salėje. Čia vėliavos, paveikslai, arnotai, relikvijoriai, monstrancijos ir kiti daiktai. Kun. Kęstutis plačiai pasakojo, kaip ir kur naudojami bažnytiniai drabužiai, ką jie reiškia. Aiškino, ką reiškia relikvijorius, monstrancija, komuninė, kokius beretus pagal rangą dėvi dvasininkai ir t.t. Atsakė į daugelį klausimų. Buvo gera pamoka ne tik jaunimui, bet ir garbaus amžiaus žmonėms.

Algirdas MEILUS
Autoriaus nuotr.

Krapylai.

Paskutiniai kadencijos metai

(Atkelta iš 4 psl.)

Lenkijos primas kardinolas Józefas Glempas, su juo per pietus ilgokai pasikalbėjome.

Jau temstant išskridau į Torūnę. Senamiestyje atidariau Lietuvos ir Lenkijos namus, kurių idėja kilo per pirmąjį mano vizitą į šį miestą.

Ši paskutinė mano kelionė į Lenkiją einant prezidento pareigas truko beveik parą.

Pastabos parašėse

Vizitas į Lenkiją Liublino unijos metinių progą tarsi vainikavo dešimties metų mano bendradarbiavimą su kaimyninės šalies vadovais. Žinoma, tada nė nedingtelėjo mintis, kad bus likusi tik viena proga trumpai šnektelėti su prezidentu Lechu Kaczyński per Lietuvos tūkstantmečio minėjimo iškilmes. Prabėgęs vos metai, ir jis žus skrisdamas į Katynę.

Puikus Lietuvos draugas

buvo ir yra prezidentas Aleksanderis Kwaśniewskis. Perėmęs iš jo Lenkijos vadovo pareigas L. Kaczyński, nors ir atstovavo visiškai kitai politinei ir ideologinei krypti, tęsė strateginio bendradarbiavimo ir draugystės su Lietuva politiką. Tarp mudviejų tuoj pat užsimezgė ir tvirti asmeniniai ryšiai. Tai pastebėję kitų ES valstybių vadovai net ėmė manęs prašyti, kilus įvairioms problemoms, atlikti tarpininko tarp jų ir Lenkijos prezidento vaidmenį. Tokios misijos dar labiau artino mane su L. Kaczyński ir – turiu pripažinti – netgi stiprino mano pozicijas Europos Vadovų Taryboje.

A. Kwaśniewskį pakeitusį L. Kaczyński Europos politikai sutiko šaltokai. Tai pajutęs, stengiausi jam padėti apsiprasti ES forumuose, geriau susipažinti su kitų šalių vadovais. Man iš karto nebuvo sunku bendrauti su L. Kaczyński, jaučiau, kad jis –

nuoširdus žmogus. Net kartais atrodydavo, jog politika – pernelyg kieta veiklos sritis šiam švelnaus būdo žmogui. Gal ne visiems jis atsiverdavo, bet kalbėdamasis su manimi neslėpdavo savo jausmų, išgyvenimų. Susidariau įspūdį, kad jo brolis dvytnys Jarosławas buvo savotiška priešingybė – kietas kaip titnagas, nenuolaidus politikas.

A. Kwaśniewskį su Lietuva siejo tvirti asmeniniai saitai – jo senelė ir motina gimusios Vilniuje, jis atvykdavo į mūsų šalį su žmona Jolanta net ir šeimos švenčių proga. L. Kaczyński savęs nekildino iš Lietuvos, bet taip pat visuomet pabrėždavo savo išskirtinai šiltes jausmus mūsų šaliai. Mat jis buvo išsiugdęs labai stiprų istorinį jausmą. Lietuva jam siejosi su šlovinga Lenkijos istorija. Tai skatino jį žvelgti į mūsų šalių bendradarbiavimą ne vienadienių interesų, o strateginės partnerystės aspektu, todėl ir nesutarimai dėl lenkiš-

Lietuvos moterys

Lyčių pusiausvyra – tik 30–44 metų amžiaus gyventojų grupėje

Išankstiniais Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2012 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 1,7 mln. moterų, tai 255 tūkst. daugiau negu vyrų. Moterys sudarė 54 procentus visų gyventojų, 100 vyrų teko 117 moterų.

2011 m. pradžioje 100 vyrų iki 30 metų amžiaus teko 95 moterys, o 100 pagyvenusių (60 metų ir vyresnio amžiaus) vyrų – 180 moterų.

Lietuvoje moterys gyvena vidutiniškai 11 metų ilgiau nei vyrai. 2010 m. moterų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo 78,8 metų (2000 m. – 77,4).

Tekėti ir gimdyti vaikus moterys nusprendžia vis vėliau

2010 m. vidutinis pirmą kartą ištekęs moterų amžius buvo 26,4 metų, t. y. moterys pirmą kartą tekėjo beveik 3 metais vyresnės negu 2000 m. (23,6 metų). 2011 m. pradžioje kas aštunta moteris buvo išsituokusi, kas septinta – našlė. Išsituokusių moterų buvo 1,6 karto, našlių moterų – 6,6 karto daugiau nei vyrų. Kas ketvirta moteris niekada negyveno santuokoje.

Vidutinis pirmąjį vaiką gimdančių moterų amžius 2010 m. buvo 26,6 metų (2000 m. – 23,9 metų). Vidutiniškai moteris pagimdė 1,55 vaiko (2000 m. – 1,39). Kas trečias kūdikis gimsta santuokos neįregistravusiems tėvams. 2010 m. po ištuokos šeimose be vieno iš tėvų (dažniausiai su motina) liko gyventi 7,9 tūkst. vaikų.

Didžiausias darbo užmokesčio atotrūkis – tarp jaunų moterų ir vyrų

Gyventojų užimtumo statistinio tyrimo vertinimais, 2011 m. 15–64 metų amžiaus moterų užimtumo lygis buvo 60,5 ir per metus padidėjo 1,8 procentinio punkto (vyrų – sudarė 60,9 proc. ir padidėjo 4,1 procentinio punkto).

2011 m. darbo neturėjo 104,9 tūkst. moterų (vyrų – 143,9 tūkst.). 2011 m. moterų nedarbo lygis buvo mažesnis nei vyrų ir sudarė 13 procentų (vyrų – 17,8 proc.). Per metus moterų nedarbo lygis sumažėjo 1,4 procentinio punkto (vyrų – 3,4).

2010 m. šalies ūkio pramonės, statybos ir paslaugų įmonėse, išskyrus viešąjį valdymą ir gynybą; privalomąjį socialinį draudimą, moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkis sudarė 14,6 procento ir, palyginti su 2009 m., sumažėjo 0,7 procentinio punkto. Moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkis privačiame sektoriuje buvo gerokai didesnis negu valstybės sektoriuje ir 2010 m. sudarė 19 procentų (valstybės sektoriuje – 14,2 proc.). Didžiausias moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkis 2010 m. buvo 25–34 metų amžiaus darbuotojų grupėje ir sudarė 16,3 procento, mažiausias – 65 metų ir vyresnių – 10,4 procento.

Populiariausios moterų studijų sritys išlieka tos pačios – humanitariniai, medicinos, pedagogikos ir socialiniai mokslai

2011–2012 mokslo metų pradžioje aukštosiose mokyklose moterys sudarė 59 procentus visų studentų (kolegijose – 55, universitetuose – 60 proc.).

Populiariausios studijų sritys tarp moterų yra humanitariniai mokslai – 76 procentus juos studijuoti pasirinkusiųjų sudarė moterys, medicina – 76, pedagogika – 75, ir socialiniai mokslai – 70 procentų.

Didžiausią studijuojančiųjų dalį (76 proc.) moterys sudaro Vilniaus dizaino kolegijoje, 74 procentus – Vilniaus dailės akademijoje ir 73 procentus – Lietuvos sveikatos mokslų universitete.

2011 m. aukštąsias mokyklas baigė 28 tūkst. moterų, arba 65 procentai

(Nukelta į 7 psl.)

ku pavardžių ar vietovardžių rašymo L. Kaczyńskiui neatrodė tokie svarbūs, kad užgožtų istorinį lenkų ir lietuvių tautų ryšį.

Abu tai puikiai supratome ir drauge stengdavomės išvengti ar bent švelninti kylančių įtampų tarp valstybių tautinių mažumų klausimais.

L. Kaczyński žūtis man buvo skaudus asmeninis išgyvenimas. Tomis dienomis rengiausi kelionei į JAV. Nusprendžiau skristi per Varšuvą, kur tą pačią dieną į Prezidentūrą iš žūties vietos buvo atvežti prezidento L. Kaczyński palaikai. Man buvo sudarytos sąlygos visiškai privačiai atsisveikinti su velioniu. Atvykau į Lenkijos prezidentūrą, nuėjau į ten esančią koplyčią ir pastovėjau ties L. Kaczyński karstu visiškai vienas. Absoliučioje tyloje, nes oficiali atsisveikinimo su juo ceremonija dar nebuvo prasidėjusi. Atmintis atgaivino mūsų susitikimų akimirkas, o širdį slėgė jausmas, kad atsisveikinu ne tik su savo asmeniniu bičiuliu, bet ir su ištikimu Lietuvos draugu.

2009 metų liepos 2 diena, Vilnius. Jau renkasi svečiai, pakviesti į Lietuvos tūkstantmečio minėjimo liepos 6 – ają renginius. Šiandien susitikau su lietuvių kilmės senatoriaus Richardo Durbino vadovaujama JAV delegacija. Mus sieja ilgametė pažintis. Šį kartą senatorius mane nustebino sveikinimo kalboje padėkodamas man už tai, kad vetavau įstatymą, diskriminuojantį seksualines mažumas. Pasirodo, tokie mūsų teisės aktai atkreipia net ir JAV Senato dėmesį.

2009 metų liepos 3 diena, Vilnius. Visa diena – susitikimų maratonas. Dalis jų – atsisveikinimai. Bet anaipol ne visi. Baigdamas kadenciją, dar turiu skirti ir naujus pareigūnas, todėl priėmiau Ingridą Simonytę – jos kandidatūrą į finansų ministrus teiksiu tvirtinti Seimui. Ji pakeis Algirdą Šemeta, kuriam atiteko Dalios Grybauskaitės atlaisvintas eurokomisaro postas.

(Tęsinys kitame numeryje.)